KOLHAPUR

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यासाठी शिक्षण प्रसार"
-शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था संचालित

विवेकानंद कॉलेज, (स्वायत्त) कोल्हापूर,

समाजशास्त्र विभाग

शैक्षणिक वर्ष 2022 - 23

दि. 10/10/2022

नोटीस

समाजशास्त्र विभागातील बी. ए. भाग 3 च्या सर्व विद्यार्थ्यांना सूचित करण्यात येते कि, शैक्षणिक वर्ष 2022 - 23 च्या पहिल्या सत्राच्या अंतर्गत मूल्यमापनासाठी आवश्यक असणारे सेमिनार दिनांक 30/10/2022 पर्यंत समाजशास्त्र विभागात जमा करावेत.

एच. व्ही. चामे
HEAD
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY
VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR
(AUTONOMOUS)

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR
ESTD JUNE 1964
(Autonomous)

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's

VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR (AUTONOMOUS)

2130, E Ward, Tarabai Park, Kolhapur, Maharashtra 416003

Subject Wise Student Blank Marks Entry

Session: DECEMBER-2022
Exam: EA
Course: BA - TY
Semester: SEM - V
Exam Date: 13.12.2022

Subject: SOCIOLOGY VIII (DSE - 1021E2)

Sub-Subject: CIE
Max Marks: 10
Page No: Page 1 of 1

SNo	PRN	SeatNo	GRNos	StudentName	Marks
1	[illegible]14537	482027	2504503	CHAUGALE SATYJEET PRAKASH	10
2	[illegible]14543	482034	2451094	CHOUDHARI TEJASWINI SUBHASH	8
3	[illegible]14550	482038	2475300	DALAVI SNEHAL NAMDEV	10
4	[illegible]14551	482039	2024911	DALVI PRANAV PRADIP	5
5	2020014565	482063	2491160	JAGTAP ASHA NIVRUTTI	9
6	2020014595	482065	2631155	JATHAR SANKET SHAHAJI	9
7	2020014612	482081	2495023	KAMBLE RANI SAMPAT	9
8	2020014616	482084	2488232	KAMBLE SANIKA KUNDAN	9
9	2020014618	482085	2451447	KHANDEKAR PRATHMESH SHIVAJI	10
10	2020014661	482112	2505445	LOKHANDE SHIVANI PRAKASH	10
11		482113	2143109	MAGDUM AISHWARYA BASVRAJ	AB
12	2020014674	482125	2580319	MANE SHITAL RAJENDRA	10
13	2020014677	482127	2468188	MOHITE PRERANA PRAVIN	9
14	2020014690	482135	2580267	NARSINGE SANIKA BHARAT	10
15	2020014707	482145	2496005	KOMAL NAMDEV PATIL	10
16	2020014713	482151	2451462	PATIL RANVEER RAVINDRA	8
17	2020014755	482155	2702932	PATIL VAIBHAVI CHANDRAKANT	10
18	2020014715	482157	2580360	PATIL VAISHNAVI PRABHAKAR	10
19	2020014723	482161	2580542	PINGALE ANIKET GURUDAS	5
20	2020014613	482169	2633219	KAMBLE RUSHIKESH RAJENDRA	10
21	2020014745	482174	2463305	REDEKAR SANDESH SANTARAM	10
22	2019014302	482175	1682642	RUIKAR MANSI BHUPAL	AB
23	2020014759	482184	2401733	SHAIKH SAHIL RIYAJ	10
24	2020014654	482185	2631285	SHINDE MAYURESH KRUSHNAT	8
25	2020014725	482190	2644452	SHUBHANGI SAMBHAJI PORE	10
26	2020014769	482191	2502583	SURYAVANSHI SHIVANI MARUTI	10
27	2020014773	482195	2600093	THAKARE DHANASHRI DATTATRAY	10
28	2020014738	482197	2496609	YADAV VAIBHAV KRUSHNAT	10

Internal Examiner

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR (Autonomous) ESTD JUNE 1964

32

10

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR

HOME ASSIGNMENT

Name : Snehal Namdev Dalvi

Roll No : 4828

Sub : Sociology

Paper No : 8

Guidance : Prof. H.V. Chame

Date : 18 Nov 2022

Semister : V

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR ESTD JUNE 1964 (Autonomous)

सामाजिक संशोधन - अर्थ आणि वैशिष्ट्ये

सामान्यपणे ज्ञानाचा शोध घेणे म्हणजे संशोधन होय. काही लोकांच्या दृष्टीने संशोधन म्हणजे एक ज्ञाताकडून अज्ञाताकडे घेवून जाणारी चळवळ होय. एखाद्या विशिष्ट विषयाबाबतची शास्त्रीय माहिती मिळविण्याचा प्रयत्न म्हणजे संशोधन होय. अशी व्याख्याही एखाद्याकडून केली जाऊ शकते. तत्वत: संशोधन ही एक शास्त्रीय चिकित्सा करण्यासाठी केलेली कृती होय. लर्नर्स ॲडव्हान्स्ड इंग्लिश शब्दकोशात "संशोधन म्हणजे ज्ञानाच्या कोणत्याही शाखेअंतर्गत नव्या तथ्यांसाठी घेण्यात येणारा जाणीवपूर्वक शोध किंवा चौकशी होय. अशी संशोधनाची व्याख्या स्पष्ट केली आहे.

सामाजिक संशोधन व्याख्या :-

सामाजिक संशोधन या संकल्पनेच्या विविध व्याख्या विविध संशोधकांनी दिल्या असून त्यापैकी काही महत्वाच्या व्याख्या पुढीलप्रमाणे :

① **रेडमन आणि मुरी** :- "सामाजिक संशोधन हा नव ज्ञान प्राप्तीचा एक पध्दतशीर प्रयत्न होय."

② **बोगार्डस** :- सामाजिक संशोधन म्हणजे एकत्रित राहणाऱ्या लोकांच्या जीवनातील क्रियाशील अंतर्भूत प्रक्रियांचे संशोधन होय.

③ **व्हिटने** :- मानवी समूहाच्या संबंधांच्या अध्ययनाचा समावेश समाजशास्त्रीय संशोधनामध्ये होतो.

थोडक्यात, सामाजिक संशोधन हा सामाजिक वास्तवतेविषयी ज्ञान मिळविण्याचा एक पध्दतशीर प्रयत्नच होय.

सामाजिक संशोधनाची वैशिष्ट्ये :-

सामाजिक संशोधनाच्या व्याख्यांचा अभ्यास केल्यानंतर या व्याख्यांमधून ध्वनित होणारा सामाजिक संशोधनाचा अर्थ स्पष्ट होण्यासाठी ~~[illegible]~~ सामाजिक संशोधनाची वैशिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR ESTD JUNE 1964 Autonomous

PAGE NO.
DATE: / /

① **सामाजिक घटनांचा अभ्यास :-**

सामाजिक घटनांचा सर्वांगिण अभ्यास सामाजिक संशोधनात केला जातो. यामध्ये समाजाचा एक सदस्य या नात्याने मानवाच्या विविध परिस्थिती विषयीचे दृष्टीकोण त्याच्या भाव - भावना, वर्तन प्रतिक्रिया आणि यांच्यातून निर्माण होणाऱ्या सामाजिक घटनांच्या विषयी संशोधन केले जाते. याचप्रमाणेच मानवी समाजात आढळणारे विविध समूह, संस्था, मानवी संस्कृती याबाबत संशोधन केले जाते. थोडक्यात सामाजिक संशोधनात समाजात आढळून येणाऱ्या सामाजिक घटनांच्या संशोधनावर भर दिला जातो. हे सामाजिक संशोधनाचे एक महत्वाचे वैशिष्ट्य आहे.

② **नव तथ्यांचा शोध व जुन्या तथ्यांचे परीक्षण :-**

कोणत्याही शास्त्राच्या संशोधनात नव्या तथ्यांचा शोध घेणे, त्यांचा सहसंबंध विशद करणे एखाद्या घटनेमागील नियमांचा नव्याने शोध घेणे हे उद्दिष्ट असते. त्याचप्रमाणे जुन्या तथ्यांचे व संकल्पनांचे नव्या परिस्थितीत व संशोधनच्या नवनव्या साधनांचा वापर करून पुनर्परिक्षण करणे शास्त्रांच्या विकासाच्या दृष्टीने अगत्याचे असते. समाजशास्त्रातही या दोन्ही उद्देशानी विपुल संशोधन झाले आहे. याच्याच परिणामी नव्या तथ्यांचा शोध घेणे व जुन्या संकल्पनांमध्ये सुधारणा घडवून आणणे शक्य झाले आहे

③ **कार्यकारण संबंधांचा शोध घेणे :-**

सामाजिक संशोधनात समाजजीवन जगत असताना मानवाकडून घडुन येणाऱ्या विविध वर्तनामागील कार्यकारण संबंधांचा शोध घेण्याचा प्रयत्न केला जातो. मानवाकडून घडणाऱ्या विविध संमिश्र व गुंतागुंतीच्या क्रियामागे एखादा नियम अगर सलगता आढळते की नाही याचा शोध घेणे आवश्यक आहे. वरवर पाहता मानवी दृष्टिकोन, वर्तनातील स्वाभाविकता अगर वर्तन यामागे कोणतीही निश्चत व्यवस्था आढळून येणार नाही. पण अत्यंत सूक्ष्मपणे आणि संयमतीने विविध स्वरूपाच्या मानवी वर्तनाचे शास्त्रीय विश्लेषण केले असता व त्याआधारे तार्कीक निष्कर्ष मांडण्याचा प्रयत्न केला असता [illegible] वर्तन निश्चित नियम, निश्चित पद्धत आणि सार्वत्रिक [illegible] यांनी प्रेरित असल्याचे स्पष्ट होते.

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR ESTD JUNE 1964 (Autonomous)

Sulekha

म्हणूनच मानवी वर्तनामागील अशा कार्यकारण संबंधांचा शोध घेणे व त्याच्या साहाय्याने मानव समाजाच्या विकासाला निश्चित दिशेने गती देणे शक्य होते.

④ <u>वैज्ञानिक पध्दतीचा वापर</u> :-
वैज्ञानिक पध्दतीचा अवलंब करूनच सामाजिक संशोधन केले जाते. ही वैज्ञानिक पध्दती हाच सामाजिक संशोधनाचा पाया असून निरिक्षण, तथ्यांचे संकलन वर्गीकरण आणि परीक्षण अशा वैज्ञानिक पायऱ्यांच्या आधारा-नेच निष्कर्ष सामाजिक संशोधनात मांडले जातात. परिणामी संशोधनातील वैज्ञानिक पध्दतीचा केला जाणारा वापर हे सामाजिक संशोधनाचे एक वैशिष्ट्य बनते.

या सर्व स्पष्टीकरणावरून सामाजिक संशोधनाचा अर्थ स्पष्ट होतो. यावरूनच हेही स्पष्ट होते की सामाजिक संशोधन समाजातील मानवामानवातील संबंधांच्या, त्यांच्या परस्परांशी होणाऱ्या आंतरक्रियांचा समाजाच्या विविध समस्यांच्या अभ्यासाशी संबंधीत असून त्यातून निर्माण होणारे ज्ञान या समस्यांच्या निराकरणासाठी उपयुक्त ठरते.

(10)

VIVEKANAND COLLEGE KOLHAPUR ESTD JUNE 1964 (Autonomous)